

ՅՈՒՑԱԿ ԵՒ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Գ. ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՀՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

(1512 — 1800)

210

ԱԼՓՈՆՍՈՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ԹՕՏՐԻԿՎԷՅ. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ: Մասն Ա. Թրգմ. Պետրոս Վրդ. Թիֆլիսեցի: Հրատ. Մխիթար Վրդ. Սերաստացի: Վենետիկ, ապ. Անտոն Պոսթոլի, 1741, 321 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ԿՐՕՆԱԴԱՐԱԿԱՆԻ ԱՌԱՔՆՈՒԹԵԱՆ:

Զարգացեցեալ է Հայր Ռաբրիկից Ալփոնսոս քահանայէ Յիսուսեան կարգին: Եւ Թարգմանեցեալ է Հայկական բարբառ թ Պետրոսէ Վարդապետէ Թիֆլիսեցոյ թ վաղելոյց ժամանակաց: Եւ յանձնարարութեամբ Եսայիս սրբազրեցեալ ժեմառ աշխատութեամբ է Մը-խիթարայ Վարդապետէ Սերաստացոյ Արքայ Հայր կուչեցելոյ:

Եւ ապազրեցեալ է Հայրապետութեան Տեառն Ղազարու Հայոց Պաթուղիկոսի: Յա-մբ Տեառն. 1741: Գեղանձերք: Յ: Ի Վենետիկ է ապրանքի Անտոնի Պոսթոլի: Հրամանաւ Մեմուրացոյ:

ՈՒՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Զուեթ:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

248 Ա

211

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՏԻ: ԳԻՐՔ ՔԱՐԱՉՈՒԹԵԱՆ ՈՐ ԿՈՅԻ ԱՄԱՌԱՆ ՀԱՏՈՐ: Կ. Պոլս, ապ. Արքանձ Դպրէ, 1741, 740 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐՔ ՔԱՐԱՉՈՒԹԵԱՆ ՈՐ ԿՈՅԻ ԱՄԱՌԱՆ ՀԱՏՈՐ:

Արքանձ սրբոյ Տօնի Գրիգոր Տաթևացոյի եօթնալոյս վարդապետի: Տը-պազրեցեալ օգնականութեամբ սուրբ առաքելոց Քաղչոսի եւ Բարթուղիմէոսի. Եւ ուր-բոյն Գրիգորի մերոյ իւնաւորչին: Եւ արագահա Վկային սրբոյն Մինասոյ:

Ի Հայրապետութեան սրբոյ իմիտենի լուսակառոյց՝ տիբանկար՝ եւ աշխարհիկ աթոռոյն, Տեառն Ղազարու. ամենայն Հայոց երկցա երանեալ դերձաւոր երջանիկ եւ աստ-ւածաբան Վարդապետի: Եւ թ պատրիարքութեան սրբոյ երուսաղէմի ջրխոտոսակոյն աղ-կացն Տեառն Գրիգորի աստուածաբան Վարդապետի: Եւ թ կոստանդնու պոլսոյ քաղաքիս պատրիարքութեան՝ Տեառն Յակոբայ աստուածաբան Վարդապետի: Հրամանաւ վերոյ-դրեցեալ սրբազան վեհին մերոյ:

Այլ եւ հրամանաւ երկուց սրբազանից վերայդեցելոց պատրիարքացոյ: Հնգ հո-
վանեալ սուրբ Աստուածածնին բազմաւաւք եկեղեցոյն ի կոստանդնու պոլիս: Արդեամբ
եւ Ծախիւք Ղափանցի Մանանի Եանաղարին:

Թուին. շնչ. Փետրվարի. ին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Փառք...

...Որ իւրով առաւ մարգարէսութեամբ եւ զթութեամբ եւ կարգութեամբ ահա-
մանութեան իմում առլ աղել եւ ի յանդ հանել զպատուական եւ զհոգեշահ ժառանգ
զայս, ի փառս իւրոյ մեծութեան եւ բարեբարութեան, եւ ի յազատ մահկանց եկեղեցոյ,
եւ ի պարծանաւ աղգին հայոց:

Եւ եղև աւարտ սորին ի Թուին հայոց շնչ ի հոկտեմբերի քան եւ հինգ:

Ի հարապատեմեան լուսակաւոյց մեծի եւ տնայաթիւնի աթոռոյն սրբոյ էջմիածնի
տեառն Ղազարու զերջնաբէր եւ երջնակի եւ աստուածաբան կաթողիկոսին:

Եւ ի պատրիարքութեան սրբոյն եղուսազէմք եւ կոստանդնու պոլսոյ երկուց սըր-
բազանից տեառն Գրիգորի եւ տեառն Յակոբայ աստուածաբան վարդապետացն: Իսկ յընդ-
հանրական մեծի աթոռոյն էջմիածնի հաւատարիմ եւ Ծայրագոյն նուիրակ՝ տեառն Ովհան-
նիսի Հանպղեայ եւ իսահմադարդ եւ աստուածաբան վարդապետի եւ առաջնորդի սրբոյն
Թուսայի տաւքելոյն. որ է ի զողթնեաց դաւառէն. որ եւ ի սոյն ամի՝ եկեալ էր նուիրակ
ի մեծն կոստանդնու պոլսոյ. եւ բազում անգամ յորգործեաց աղել զսուրբ մատենաւ զայս:
Այս ինչ յայտ լիցի սրբազան հարցդ եւ մանկանցդ սրբոյ եկեղեցոյ. քանզի շուք եղև
պատճառք ապեցման սուրբ մատենիս: Նախ՝ վերգրեցեալ սրբազան վեհն՝ որ եկն Եր-
ւրակ ի քաղաքս ի Թուին 1182. եւ բազում անգամ յորգործեաց զիս եւ հարկ եզ ի վերայ
իմ: Նուիրդ՝ զի ամի կորիցէ աշխատանք իսթաւոյս վարդապետին մեծի Գրիգորի ասթի-
ւացոյն: Երբորդ՝ զի ամի զայս ի մէջ աղգին մերում զերբս այսոյ բայց միայն տեսնն.
Յորբորդ՝ զի ամի սուին մարմնաւոր յիշատակի ի վերայ երկրի: Նաեւ հարց իմ եւ եղարք՝
որք հանդիպէք ընթերցուլ զքաղաքածարան մատենաւ, միմ լայր մերի. յիշեցէ զինչեց-
եալսն իմ որք ի ներքուստ ծրեալ կան:

Նաեւ յիշեցէ զլուսաւորեալ հոգի պատրիարդ Ովհաննէս վարդապետն՝ որ եւ
պատուական օրինակ մի աղելոյ. եւ բազում անգամ հարկ եզ ի վերայ իմ վանս ապեցման.
եւ ի յաւառս սորա ոչ մտածանաց. այլ կոչեցաւ ի կոչողէն. ահք դատաւորեացէ զհոգի նորա
ի դասն երկոստանս սրբոյ վարդապետացն. զի բազում աշխատանք ունի ի վերայ աղգին
մերոյ: Այլեւ յիշեցէ զՄիքայէլ վարդապետն աղուկեաց վանիցն որ այժմ անպապան է
սրբազան վեհն. որ ետուր օրինակ մի աղելոյ:

Եւ արդ՝ որք հանդիպէք մատենիս այսմիկ, եւ օգտիք ի սմանէ ընթերցուլ կամ
լուծուլ, յիշեալիք հոգեւորական սիրով ի մաքուր աղթմ մեր, զմեղաւորած աննն իմ անաթ-
ման Ծառայիս մերոյ, զմահմետի Ծանաղարս եւ զեղբայրն իմ զՍէհրաան. եւ զննողս մեր
զՀախնազարն եւ զԹաղուհին. եւ զկողակիցոյ մեր զՀովհաննէս եւ զԺիւս Հովհաննէս. եւ
զորդական մեր զՅովհաննէս. եւ զկուսակիցոն եղբայրն մեր զԽրիստոս Սահականտն ի ահք
հանգուցեալ. եւ զՅեանան. եւ զԵրվան մեր զԻւլիզն եւ զՄարգարիտն եւ զԹուսարին. եւ
զպապոյ մեր զՏէրունն եւ զսէր Ովհաննէսն. եւ զմամիկս մեր զՄարիամն եւ զԺիւս Մար-
իամն եւ զամենայն արեան արու զմերձաւորս մեր յիշեցէ ի բերնոսս: Եւ զուգ յիշեալ
լիւիք ի ինմանոյս ամենի:

Նաեւ յիշեցէ զհոգեւոր եղբայրն իմ զԵսայիպեցի Առաքելի որդի Սիմոն աղէն:

Եւ արդ՝ զվերոյդեցեալ երկու եղբարս հարազատ՝ ոչ միայն զոգելոյ քմ պար-
տաւոր եղբարք, այլեւ հետեւիկ հարկաւորեմք բարեգործ չաղաք նոցա. զի սորա եւ արք
ուներն զաւակ ի սոն ըստ ասելոյն ետայնայ եւ երանութեան արժանիք. Ձի ի բազում տե-
սակ բարեգործութեան Թուի ինմ թէ մեծ եւ յոյժ իմն տեսակ բարեգործութեան է այս
նախաղաքն յայտնի, զորոյ զմեծութիւն նա միայն կարէ գիտել որ նախնի թէ որքաւ եւ
որպիսի օգուտութիւնք նմանին ի սուրբ գրեանքն ընթերցմանէ:

Իայց տացէ ահք մեր նախնի զանհամեմատ բարութիւն զբանց եւ փափազ ունիլ
այսպիսոյ յիշատակի յաշխարհի յետ զնախնի մերոց. որ իբր աստաւ աղբիւր բարութեան
միշտ զկնի ընթանայ պատճառին իւրոյ:

Պարտիք յիշել եւ զսոցող մատենիս՝ զԹրակացի Աբրահամ զպիրն. որ իւր իսկ մե-
րամք անհանգիստ աշխատեալ ևս զմուրն սեւաթոյր կապարեայ դրոց ոչ հաւատալով այլոց
մշակաց. յիշեցէ եւ զննողն իւր զՍարգիսն եւ Ջաղիզն:

Դարձեալ յիշեցէք եւ զսխառասկէր զործոյս զարի եւ զբաշ շարագրող զբոցս կապարեղինաց զտիրացու Անտոնն. որ կորովամիտ նկատմամբ զգիրոս, զեզերիւր ի շարարար դութեան պատառախան եւ սխալալինն օրինակի գրեցոյս. Թէ ի շարինն, Թէ ի ցրտանն, եւ Թէ ի փոփոխումն սխալալ զբոց, ի սկիզբէն մինչ ի կատարումն սորա. որ արդարեւ հաս զիւ այլ ումեց էր հնար յաւարտ եւ ի գլուխ տնել: Քանզի օրինակ մանրագին գրոյս ամառան՝ որոյ նշմարելն եւ ընթեռնուելն որ բազմաց ոչ զայր կար, սա իբր յիշեցնէ գրեալ՝ զխրաքանչիւր ըստ եւ բան եղեալ տոնտեղ իւրում շարագրեաց. զորոյ երկս եւ աշխատանս՝ նա եւեթ գրեալ որ տեսողն է զաղտնեաց. նաեւ զննողն իւր զԴրիգորն եւ զՄարիամն: Երեւցէք եւ զմիւս աշխատաւորն զորոյն ապման զխոյնցի սեւանեան՝ Կարապետի որդի զԻնզնաթոնն՝ որ բազում աշխատանս կրեաց: Ընդ նմին յիշեցէք եւ զյօհաննէս զաշխատակիցն գործոյս: Այլ եւ յիշեցէք զսերաստացի ծաղկարար արքայոս Բարեմի եւ զՅակոբն: Ձկնի ամենեցուն՝ յիշեցէք եւ զմեղօք մանեալ տնն իմ անհանձնար՝ զարագրող սուրբ շրջոյս եւ զյարմարող ցանկոյս ըստ կարեաց, զՄարտիրոս. զպիրոս՝ եւ զորդեանն իմ զՍեբեդեան եւ ըզ-Յահաննէսն: Եւ հայցեմ ի սրբասէր ընթերցողաց հարցդ իմաց եւ եղբարցդ՝ զներումն տալ սխալման իմոյ: Երեւոյդ՝ յիշեալք լիլիք մեզն:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

230.154 Տա

212

ԱԼՓՈՆՍՈՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ՌՕՏԻԿՎԷԹ. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ: Մասն Բ. Թրգմ. Պետրոս Վրդ. Թիֆլիսեցի: Հրատ. Միտթար Վրդ. Սերաստացի: Վենետիկ, տպ. Անտոն Պոթոյի, 1742, 248 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ:

Շարագրեցեալ ի Հայր Յօսեփիկէց Ալփոնսոս քահանայ Եփեսոսեան կարգին: Եւ Թարգմանեցեալ ի Հայկական բարբառ ի Պետրոս Վարդապետ Թիֆլիսեցոյ ի վաղնիւց ժամանակաց: Եւ յանձնարարութեամբ նորին սրբազրեցեալ մեծաւ աշխատութեամբ ի Մլխիթարայ Վարդապետէ Սկրաստացոյ, Աբրայ հայր կուցեցուց:

Եւ տպագրեցեալ ի Հայրապետութեան Տեառն Ղազարու. Հայոց Կաթողիկոսի: Թամի Տեառն. 1742: Յուլիսի. 18: Ի Վենետիկ ի տպարանի Անտոնի Պոթոյի: Հրամանաւ Մեծաւորաց:

ԵՒՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ջուշի:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

248 Ալ

213

ԱԼՓՈՆՍՈՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ՌՕՏԻԿՎԷԹ. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ: Մասն Գ. Թրգմ. Պետրոս Վրդ. Թիֆլիսեցի: Հրատ. Միտթար Վրդ. Սերաստացի: Վենետիկ, տպ. Անտոն Պոթոյի, 1742, 220 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ:

Շարագրեցեալ ի Հայր Յօսեփիկէց Ալփոնսոս քահանայ Եփեսոսեան կարգին: Եւ Թարգմանեցեալ ի Հայկական բարբառ ի Պետրոս Վարդապետ Թիֆլիսեցոյ ի վաղնիւց ժամանակաց: Եւ յանձնարարութեամբ նորին սրբազրեցեալ մեծաւ աշխատութեամբ ի Մլխիթարայ Վարդապետէ Սկրաստացոյ, Աբրայ հայր կուցեցուց:

Եւ ապադիցեալ ի Հայրապետութեան Տեան Հազարու Հայոց Կաթողիկոսի, Յամբ Տեան. 1742: Սեպտեմբեր. 15: Ի Վէնէտիկ ի ապարանի Անտոնի Գոթօլփ. Հրամարտու Մեծաւարաց:

ՔԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆ

Ձուկի:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

248 Ա

214

ԳՐԻԳՈՐ ՎՐԴ. ՍԿԵՒՌԱՅԻ. ԳՐԻԳ ՍԶՕԹԻՑ: Կ. Գալիս, ապ. Աստուածատու Կոստանդնուպոլսեցի, 1742, ըՂԲ (192) էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳՐԻԳ ՍԶՕԹԻՑ ԳՐԻԳՈՐԻ ՍԿԵՒՌԱՅԻՈՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ:

Տպեցեալ ի Հայրապետութեան Սրբոյն էջմիածնի՝ Տեան Հազարու Սրբազան Կաթողիկոսի ձեռնախ Հայոց. Եւ ի Գաթիփաղութեան սրբոյն Կոնստանդէմի՝ Տեան Գլխորդի Սրբազան Վարդապետի:

Ի Կոստանդնուպոլս Բազմէ: Հրամարտու Երբն Սրբազան Գաթիփաղի Տեան Յակոբայ Աստուածաբան Վարդապետի:

Ի ապարանի Ժանտէի աստուածատուի: Ի Քուին Հայոց ռեզա: Մարտի քսան:

ՅԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Տպեցման:

Ասոր Գրիգոս այս Աղօթից՝ Տպեցաւ եւ ի լոյս ածաւ արդեամբ եւ փափաղամբ՝ ի սուր Երուսղէմ Հոնդուցեալ բարեպաշտն իշխանի Մուրաթաղի Կոնստանդի Ժանտէի Յաղութիւնի որդւոյն: Ի յիշատակ Հոնդույն աստուածաւոր ծնողաց իւրեանց եւ ինքեանց: Որք զուլժ բարեւոր ծնողի բարեպաշտն զաւակք՝ Երբն արդեամբ իւրեանց զսեղանս զայս Հոնդուցեայ՝ առաջի ջերմեանի Հոնդուի եղբարց. առ ի առ իշխել ժիւղ զբարեւոր ծնողս իւրեանց եւ զինքեանս յաղթաւ:

Ուստի առան յարգմութեան զհոգին յիւղաց եւ յիշեցելոց՝ յիշեցէ ի զՔուին իւրում Ամէն:

Եւ զհարազատ աշխատուորն զարծարանիս՝ զԵրզնկացի տէրացու զաթարիայն յիշեալիք ի յաղթաւ:

ՄԱՆՕԹ.

Գրքի աւարտին կը գտնուին որոգրագիծ՝ Պաղատաբ Դպիրի Երբ Բերքուածնեւրք, Եւստիւսի վերագրեալ. (ա) Երգ պաղատանաց առ Հայրն Երկնաւոր, պաղատաբ ժեղաւոր զարի տապեալ: (բ) Երբն երգ պաղատանաց առ փրկիչն ժեղ Յիսուս Գրիսուս: (գ) Երբն երգ ժողովանաց առ սուրբ Հոգին ճշմարիտ:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

248 Ա

215

ՃԱՆՈՅ (Փոքր): Կ. Գալիս, ապ. Մարտիրոս Դպիր, 1742 (աւարտ. 1748), 724 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՃԱՆՈՅ ԳՐԻԳ ՓՈՔՐԱԳՈՒՆԵՂ: Արտահանեալ ի ժեղ ճալոցէ զԵրզնկաւոր եւ վայելուչ

զաղափարեցելոյ ի մատենից հետց թագաւորացն հայոց. յաղապս եկեղեցականի դպրոց մեծաց եւ փոքունց:

Ձի յառաջագոյն ստացաւ՝ վերահասաւ լինիցին զգոյնացեալ ուղիղ ընթերցման ի յատեան եկեղեցւոյ առաջի մեծամեծաց. աշխիջն, նպիտակողոսոց եւ վարդապետաց. Գառնանից. եւ առհասարակ ամենայն Ժողովրդոց:

Ուստի պարունակէ սոս յինքեան ի բոլոր տարւոյ զընթերցումս համայնս զպրաց որ ի ժամ պատարարէ. աշխիջն, զերգ. երգոցիւ. զԱռսկացն. զՄարգարէիցն. զԱռաքելոցն Գործոց. զՊողոսի թուղթսն. եւ զԿաթողիկեայցն. եւ զԱղուհայից զերեկոյանս պրեանսն բոլոր:

Տպեցեալ արդեամբք եւ զոյիւք տպագրողի ի փաստ քրիստոսի եւ ամենահոնեալ մօր հորին:

Ի Հայրապետութեան տեան Ղազարու սրբազան եւ աստուածաբան Կաթողիկոսին: Եւ ի պատրիարքութեան երկուց Աթոռոցն որոսն երեսադէմայ եւ կոստանդնուպոլսոյ, տեանս Գրիգորի եւ տեանս Յակոբայ աստուածաբան Վարդապետացն:

Ի թուին հայոց անդա: Մայիսի իգ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Մատենիս:

Ենորհէ եւ ողորմութեամբ տեսնո ձերոյ եւ փրկչին յիսուսի քրիստոսի, եւ բարեխոսութեամբ որբուհոյ աստուածածնին, եւ որբոյն Սարգսի զօրավարին, յանկ ելեալ տարակցաւ հաշու մասեանս աստուածային հին եւ հոր կոսակարանաց:

Ի Հայրապետութեան աստուածակէ զահայն՝ տեսնո Ղազարու սրբազան Հովնատեանի ամենայն հայոց:

Եւ ի պատրիարքութեան երկուց Աթոռոցն որոսն երեսադէմայ եւ Կոստանդնուպոլսոյ՝ տեանս Գրիգորի եւ տեանս Յակոբայ Գաղթարուղի՝ Արդիւնարար՝ եւ աստուածաբան քաղալացն որոսն նկեղեցւոյն հայաստանեայց:

Ի թուիս ձերոյ անգր, Յուպրիլի իգ:

Արդ երբ ստանայք զսոս՝ յընթեռնույն մեր, յիշեցէ՛ք զժամպուշեակ ծնողն իմ բոլ մահաւոր Սարգիսն. եւ զեղբայրն իմ զԳեորգն Հանգերմ մարտ իմոյ եւ հոմայն ննջեցաւ լուրս:

Այլեւ յիշեցէ եւ զպատակեցի Սարգսի որդի զտէրացու Յարութին եւ զմայր հորին զԵւան. որ ի գործ տպման սորա եղև մեզ մեղքեալս:

Եւ ես առաւել յիշեցէ՛ք եւ զանձաններ աշխատաւորն իմ զՏէրապու Անտոն զտրինին իմ. որ ի աղուհոյ սորա, եւ թէ ի շարուն գրոց, եւ ի ցրուումս, աշխատանս ո՛չ սակաւս կրեաց միտաւի գցայց եւ զցերեկ: Երիշեցէ՛ք եւ զԾնողս որոն զԳրիգորն եւ զՄարիամն. եւ զբայր հորա զԿառնն. եւ զեղբայրս հորա զԿարէրն եւ զԱշոտն:

Վերջապէս յիշեցէ՛ք եւ զհուստա ծառայս մեր զՄարտիրոս զպրե. եւ զորդեանին իմ զՍերուրէն զԱնիփսիմէն եւ զՅովաննէն: Եւսն յիշեցէ՛ք զտրինի աշակերտն իմ թղթադէր զտէրացու Յարութին:

Կիւպէնկեան Մատենադարան

264: 8

1742

216

ՀԱՅԱՐ ՎՐԴ. ԶԱԿԵՑԻ. ԳԻՐԳ ԱՂՕԹԻՑ ՈՐ ԿՈՑԻ ԱՍՏՈՒԱՆԱՂԵՐՍ: Կ. Պուլիս, տպ. Արարամ Գպիւր, 1742 (աւարտ. 1744), 270 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐԳ ԱՂՕԹԻՑ ՈՐ ԿՈՑԻ ԱՍՏՈՒԱՆԱՂԵՐՍ:

Թարմարեալ ի Ղազարու Ամենիմաստ Հայրապետի:

Ի 1191 թուին:

Յաստոսեանկաւոյց եւ ի տէրգերական Կաթողի Սուրբ Էփեփանէս:

ՌԵՇԱՏԱՅԱՐԱՆ

Յիշատակարան:

Շնորհոջ Ամենասրբոյ Երբորդութեան միանակեմի հիւսիս Տէրութեան Առաւելոյ:
Տպագրեցաւ զիրքս այս, աստուածաւառ եւ արգարացուցիչ: օր զհետեւեալ իւր
հրկնաթռիչս տեսալ, ընդ անմարմինսն զտեսցէ:

Ի Հայրապետութեան Առաւելակոյց եւ անյաղթելի տիեզերական աթոռոյ սրբոյն
միանակեմի եւ տառելակեմի եկեղեցւոյ՝ Տեառն Ղազարու Երեցս Երանեալ յոգեմ
մաստ եւ զգնանանաւ Պատրիարքի: եւ Սրբազան Վեհապետի ամենայն Հայոց Հեղինակի
եւ յօրինողի զբոյս:

Եւ յերկուց պատրիարկացն՝ սրբոյն Սաղիմայ, Տեառն Գրիգորի սրբեղաւարի:

Եւ ի Կոստանդնու պօլսոյ, տեառն Յակոբայ Առաւելաւարանի:

Եւ Հաղարարմութեամբ սրբեղաւարակի եւ զերանուակ Աթոռոյն Սրբոյ էլմիանի
եւ Մայրապոյն Նուիրակի ի Կոստանդնու պօլսոյ, տեառն Իսահակ աստուածարանութեան
Վարդապետի:

Ի Տպարանի արուպ Արաւամբն:

Յիշեցէք եւ զաշխատարար զարեւմտեմի զկեսարացի Գրիգորի սրբի զՏիրացոյ: Ան-
տան:

Եւ զմիւս զաշխատակիցս զիւրեքի սեւանայ Կարապետի սրբի Իգնատիոսն: եւ Զէջ-
միանակեմի Սարգիսն:

Ի Թուին Հայոց. 1193:

Կիւլլենկեան Մտանապարան

248 Ձա

1742

217

ՍԱՐԳԻՍ ՎՐԴ. ԵՄԱՍՏԱՍԻՐ. ԳԻՐԲ ՄԵՆՆՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹՆ ԹՂԹՈՆՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԻՏ. Կ.
Պալես, Եպ. Արաւամ Գրիգ, 1743, 870 Խ 14 չւ. = 884 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐԲ ՄԵՆՆՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹՆ ԹՂԹՈՆՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԻՏ. Արարեալ Սրբոյ Վարդապետին
Սարգիս Հայոց Իմաստասիրի: Եւ Կույի Սարգիս Գիրք

Տըպեցեալ ի Հայրապետութեան Սրբոյ էլմիանի տեառն Ղազարու Երեցս երանեալ
Սրբազան Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց:

Եւ ի Պատրիարկութեան երկուց աթոռոցն երուսաղէմի եւ Կոստանդնու պօլսոյ
տեառն Յակոբայ Առաւելաւարան եւ Սրբազան Վարդապետացն:

Արդեամբ Ղափանի Մահտես Եւանաղարին:

Թուին Հայոց. 1192. Ի Կոստանդնու պօլսոյ:

ՌԵՇԱՏԱՅԱՐԱՆ

Յիշատակարան Տպեցման սուրբ Մատենիս:

Փառք...

...Որ եւ կարողութիւն տկար բնութեան մերում յաւարտ հանել զտպումն Գրքոյս
այսորիկի:

Ի Թվին. ձեզզ: Մայիսի. 3ր:

Ի Հայրապետութեան սրբոյն էլմիանի՝ տեառն Ղազարու Երեցս երանեալ Սրբո-
զան Կաթողիկոսին ամենայն Հայոց:

Եւ ի Պատրիարկութեան սրբոյն Երուսաղէմի եւ Կոստանդնու պօլսի՝ տեառն Գր-
բիգորի եւ տեառն Յակոբայ Սրբազան Վարդապետացն:

Ի տպարանի Արաւամ զպրի:

Որ եւ արդեանման սրբին ունեւաջ օրինակ մի գրեալ ի Թվին Եւր. եւ ի Թվին ձեզ՝
բերեալ եղեւ գիրք մի եւս ի ժող. սուրբ Կարապետէն Հրամանաւ, Խորին աստիշարդի տեառն

Միևստայ Սրբազան Եպիսկոպոսի, մեռածը հարազատի սրբոյ ուխտին մահտեսի Յովնոփին, որ բազում աշխատանք զգիրքն զայն մենագիր՝ հրեր է կոտանդեալ պոլիս զոր ընդ մերոյ օրինակին համեմատեալ ուղարկեցաք զարմեալ է տեղի: Զոր եղեալ էր յիշատակ՝ սրբազան Հայրս մեր՝ Դէտն սրբոյն Սաղիմայ՝ ի սուրբ ուխտն սուրբ Կարապետու: Գտաք եւ առաւ երկն զիրքս, որոց մինն էր Սրբազան Հօրս մերոյ՝ տեղւոյս Վերադարձողին, եւ միւսն՝ առաւանձնօր տիրացու Մանուէլին: Եւ այլ միւսն՝ սուրբ զէորդայ տիրացու Մարգարին: Յորոցս ամենից սրբազրեցեալ տղեցաւ, զիրքս այս ի տղարանի տիրացու Արթուրմին ի կոտանդեալ պոլիս Արդեամբք եւ լանիւք բարեպաշտն անմիջ մահտեսի Ծառնուզարին, որ ըստ զրաւէր բարուցն եւ այլ մենամեն զբնանաւ տղեալ է: Արդ ուրեմն որ հանդիպէք սմա եւ շահէք ինչ ի սմանէ, յիշեալիք զսա ի մաքուր աղօթն մեր, եւ զեղբայրն իւր զՍէհրաան, եւ զԵնոպան զՀախնազարն եւ զԲազումնին, եւ զկողակիցսն զՀովսէփէմէք, եւ զօրդեկան զԹօնանէան եւ զԳրիգորն: Եւ զմիւս եղբարսն օոցին ըզտիրացու Ստեփաննոսն հանգուցեալն եւ զՊենանն: Եւ զօրդեան զԿիւղէլն զՄարգարեան եւ զԲուսմարն եւ զսմանանն չնկեցեալսն ի գրեալսս:

Հուսկ յետոյ յիշեալիք եւ զկեսարացի Գրիգորին որդի զտիրացու Անտոնն կրողմալ խառ գրաւարն տպարանին: Եւ զքաջ մրաւարն զԵոյեցի Կարապետին որդի Իզնատիոսն, եւ զԷլիմիածինցի Աղաժալին որդի Սարգիսն:

Ընդ որս եւ տիրացու Զաքարն եւ զօղկիւսցի մրաւար այլում տպարանի յիշեալիք ի տեղ, որ եւ եւ օրինակ մի ի վերջն երգեալ ծախադրութեանդ Եւ որք յիշեալ յիշեալ ի գրեալսս առաւանձն մերմէ Որում ընդ հօր եւ սուրբ Հոգւոյն փառք եւ պատիւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Կիւղէնիկան Մասենազարան

227-Յ Սո

218

ՅՈՒՆԱՆԻՄ ԳՈՐԱ ԿԱՐՏԻՆԱՆ, ՍԿՏՏՈՆՆԵՐ ԵՒ ՈՒՍՈՒՅՄՈՒՆՔ: Բրգմ. Թէոդորոս Կրօնաւոր: Վենետիկ, ապ. Անտոն Գոթթուլի, 1744, 358 էջ:

ՈՒՍՈՒՆԱԹԵՐԹ

ՍԿՏՏՈՆՆԵՐ ԵՒ ՈՒՍՈՒՅՄՈՒՆՔ ԿԵՆԻ ՔՐԻՍՏՈՆԻԱՆԱՆԻ:

Եւ Բարգմանեցեալ է Լատինական լեզուէ ի Հայկական բարբառ ի Հայր Թէոդորոսէ կրօնաւոր՝ Հրամանաւ, եւ սրբազարութեամբ մենաւորին իւրոյ Միտթարայ Արքային: Եւ տպագրութեամբ ի լոյս անեցեալ ի յօդաւ ջերմեանդից առ կնանս Հոգեկանս:

Թամի Տեանն. 1744: Յունիսի 7: Ի հայրապետութեան Տեանն Ղազարու Հայոց Կաթողիկոսի:

Ի Վենետիկ: Ի տպարանի Անտոնի Գոթթուլի:

ԹԵՏԱՏԱԿԱՆԱՆ

Զուսի:

Կիւղէնիկան Մասենազարան

238 Գ

219

ՅԱԿՈԲ ԳՏՐՔ. ՆԱԼԵԱՆ. ԳԻՐՔ ՄԵԿՆՆՈՒԹԵԱՆ: Հա. Ա-Բ. Կ. Գոթթուլ, ապ. Գաթթուլէ Ահապասարի, 1745, 4 չօս + 1136 = 1140 էջ:

ՈՒՍՈՒՆԱԹԵՐԹ Ա

ԳԻՐՔ ՄԵԿՆՆՈՒԹԵԱՆ ԱՂՅՈԹԵ ՍՐԲՈՅԸ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՏԻՈՅ Հրեւտագիտան Վարդապետան:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ Բ

ՄԵԿԷՆՈՒԹԻՒՆ ԱՂԹԹԻԾ ԵՒ ՆԵՐԲՈՂԻՆԱՑ ՍՐԲՈՑՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՑԻՈՑ ՀԻՔԻՄԱԿԱԿԻԱՆ ՎԱՐՊԱԿԱՆԻ:

Ի Հայրապետութեան զերպաշտ Աթոռոյն Սրբոյ Էմիլիանի Տեառն Հաղարու ամիսն էր Հայոց զերընտիր եւ վեհափառ Կաթուղիկոսի:

Եւ ք Պատրիարքութեան Սրբոյ Նրուսաղէմի Տեառն Գրիգորի Եղեղեղեայ մեծի եւ Աստուածաբանութեան Վարդապետի: Իբր ի Հիմանէ նոր Երրուղիք Առաքելական Աթոռոյն Սրբոյ Յակոբեանց:

Երազդեալ եւ մեկնեալ մեծաւ զգուշութեամբ եւ շրջանայնցութեամբ ի Յակոբայ Արք Նպիւհոպոսէ եւ Պատրիարքէ Կոստանդնու Պոլսոյ Աստուածաբան Կոնստանդին: Եւ Երրուղիքութեամբ Նոյնաց Հեղինակի

յլմէի Տեառն 1745 Գեղեմեմբերի իր. Եւ Հայոց. ձեզդ: Ի Կոստանդնու Պոլսի Քաղաքի ի Երազդեալ տպարանի Տէրացու Գաբրիէլին ոք ի լոյս անեալ:

ՌԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Գրքոյս:

Փառք...

Արդ՝ ի խաղաղման ոտն տառնելի եւ ի վեր քան զկար մեր իբր Նոյնիս տապանի Հանրապետականի ինչպէս՝ յամենայն բարեխիտաց. յամենայն անախտնից. եւ յամենայն աստուծոյ սերելիաց. յիշման արժանի տանել զամենայն երկախորտար աշխատոյ ի ամս, զմեղսաներկ Հոգի, ի վեր քան զկարն մշտող. զՅակոբ եւ ԵՄ անուամբ Պատրիարքս. եւ զԱրք Նպիւհոպոս Կոստանդնու պոլսոյ. զրազմամբ լիարեալ, եւ Հոգոք տառապեալ անմեղ բազմամեղ:

Եւ զերեքերանեան, Սրբէականաց, մաքուր տապանակ Աստուածութեան կամաց, զգեալապետի, վեհ Պատրիարք Սրբոյ Նրուսաղէմի. զՏէրն իմ եւ զՀայր. զյարթուն անան Հակոբի յոյն Աստուծոյ, զԳրիգորիս անգրանիկ շտապիղն Ամրաւորու լնորհասիւնս եւ լուստաւորած Գրքատանն. եւ զԱստուածաբանութեան մեծ Բարուսապետն:

Որ Հանրապետաբան աղօթանուր Հայցմամբ, մեծապէս բարեբար եւ երախտաւոր մեղ եղեւ ցաւարումն Գրքոյս. եւ ելոց է յար՝ եւ առ այլ զորեալութիւն մեր՝ զորս երկախորտնց եմք ի պատիւ եւամիտն աստուծոյ, եւ ի պարմանս Լուսաւորի Հուսոյն եւ րոյ Տեառն Վարդանայ մեծի Վարժապետն Գրքատանն:

Յիշելիք եւ քանի՞նչ տապալեւ Հոգեւոր մեղսն իմ եւ Վարժապետ՝ զառ ի Քրիստոս ննչեալալ զորաբնեցաւ իշխանի Աստուածաբանից, եւ մեծապէս զԱստուածաբանութիւն ի լոյս անող եւ բանիւ արտաբեր իշխում ժամանակի, զՏէր Յովնան Արք Նպիւհոպոսի, եւ զգեալարարք Պատրիարքն Կոստանդնու պոլսոյ: յորոյ մաքուր անանցն մաքուր կաթանէ՝ ջամբեալ մեր ի մեկնութենէ, բառ որակութեան կաթին եղաք արարոյս եւ յաղբերէ նորին վարդապետութեան, զայս վտակս խաղացուցաք յարումն Աստուածաբանաց: որ պատահաւ. որն երկեք լիարուն զգրոյս (եթէ շիջէ յանգեալութիւն ասելոյ) կարեն իմանալ ամենայն Աստուածաբան անմիւք, ի պողոնս գծաւ. եւ աշակերտել զվարդապետին իմոյ անհաստեթիւն իմաստիցն: զի թէ աղբերն քաղցր է, ակն եւ քաղցրագոյն պարզ եւ յիմա:

Յիշելիք եւ զմեծապատիւ եղբայր մեր ի Քրիստոս, զգեալիւն ցաւալի եւ վշտապատ ցեղաց իմոց, զՋովնանիոյ զալ զիտապետ եւ զԱրք Նպիւհոպոսն, զՏէր Աղէքանդրոս պաշտօնակիցն մեր ի Քրիստոս եւ զԱստուածաբան Վարդապետն: որ յնպիւհոպոսութեան մերում ի ժամանակս եւլիանեան ասն ասածոյ Լուսաւորի Կարապետ Սրբազուն Կաթուղիկոսի զուղ Աթոռակալ ի օուր իմիւսմին, եղև Խարտալիակ եւ ապաստար ի պաշտօն Առաքելական ատարձանի Եպիսկոպոսութեան մերում: Ընդ Տեառն խաւանգոյ Աստուածաբանութեան խորում եւ փողարարաւ քարոզչի. եւ Ընդ Տեառն Միմասք Հեղանգի եւ քաղցրաբարոյ Աստուածահնար Վարդապետի. Երազդեալ Արք Նպիւհոպոսի եւ վերանալի Տարօնոյ օրհնեալ եւ լնորհալի Գահի. լիմիս սրբոյ Կարապետի Տեառն միւրոյ. աշակերտի Լուսաւորի առաքել Արքանամու Քրիստոսապալ Քաւանգապետի եւ Ընդհանրական Կաթուղիկոսի, զորս եւ յիշել աշակիմ ի մաքուր աղօթս մեր:

Յիշեալիք եւ զհոգեկից եւ Համբիւրակ եղբայրն իմ ի Քրիստոս, զՅարութիւն Աստուածաբան Վարդապետն. Երազդեալ գեղեցիկաւորն իմ եւ. զցաւարարմ. որոյ երկանցն արդ-

համբ ի լոս անցնելու տպեցաւ հոգեւոր բուրաստանս՝ ամենայն ծաղկօք եւ հոգեւոր մըր-
 ցօք լի։

Նաեւ ղկուելիքից խոտովանահայրն սուրբ Երուսաղէմի, ղխախաղութեան սրդի,
 եւ զթիթարիէն իւրում օրոք, ղՅօհաննէս ճշնազգեսաց եւ հեզանդի վարդապետն։ Եւ զս-
 մենայն միաբանս եւ զաշակերտսն վեհալուստեք Արթուրն անուն Տեառն Գրիգորի սրբոյ Ե-
 րուսաղէմի վեհ Պատրիարքի։

Նաեւ զազգէս մերոյ օրհնեալ եւ բարեպաշտօն Աստուածասէր եւ ղյիսաւոր իշխա-
 ւըն, ղցանկեան եւ ղպարխապն յամենայնում մերոյ ձախորդութեան, զմեծ Մահաւոր Անգ-
 րեաւորս։ ղՀովսեփեան յառաիւղ զմեծ Մահաւոր Յարութիւն Աղայտն մեր։ Եւ զամենայն
 նոցապիսի՝ օրհնեալ եւ երկիւղալարգ իշխանս, եւ զբարեպաշտ օրհնեալ Նազրենքն ալթի
 ճէմայնթի։ Եւ զամենայն սրտացաւ եւ հարազատ բարեկամս մեր, զմայրաքաղաքացիոն
 քաղաքիս։ ղԱլկնայիս։ Եւ ղԳեհարացիս։ Եւ ղարեւելեան պարզ եւ յոռակ սիրով զբարբիս մեր
 կամեցողս եւ ղանեարգաթի սիրելիսն մեր

Նաեւ զսուրբ երախաւորս մեր ըստ հոգւոյ եւ ըստ մարմնոյ։

Նաեւ՝ ղզատախարակն եւ ղմանկամարդն լուսահոգւոյ Հօր մերոյ Դպրատան, Նըր-
 րանկաւ զհարազատիւն ծերունի, ղՏէրացու Գառար Մահաւոր մեծ Ամուսնա կոչեցաւն
 Սեբաստացի։ Եւ ըստ լուս հաւառ ունի ի վերայ մեր եւ ալոց աշակերտաց լուսահոգւոյն։
 յորոյ վառանդութեան ժամանակի՝ լեալ էր առդիմական եւ պատապարհ։ Եւ փոխարեւո-
 բար կամեցաւ իմաստեց՝ Կա մասախարաք առ ալլաւ

Նաեւ ղմարմաւոր ծնօղս մեր, ղՆալոյլի կոչեցաւ Մահաւոր Պօղոսն, եւ ղՄահ-
 աւոր Թամարն Ննիցեցաւոր մեր ի Քրիստոս։ Եւ ղամենայն արեան արուս մերմուտեան մեր-
 եւ ջոյնն իմ համահայր եւ համամայր ղՄահաւոր Տէրսւնին։

Նաեւ ղհոգեւոր սրգանկեան մեր ի Քրիստոս, ղանդարմիկ աշակերտաւն մեր, ալթի-
 րիցի Պետրոս Դէան Սրապոյտ։ Եւ ղԱթանաս խուհեմ վարդապետն զԴէան Եւդոկիտ։

Եւ ղպաշտաւոր հոգեմէն սրգանկն իմ ղՊօղոս վարդապետն։ Եւ ըստ լուս աշխատա-
 նոս եւ երկն կրեաց մինչեւ ցաւարումն զբոյս յամենայնում, Թէ ի շարման եւ յերկ-
 րորդականի սրբազրութեան ի տպեցեալսն։ Թէ ծաղկահոց եւ ղզեմէն պատկերաց ջանդա-
 կեցման վերակացութեան։ Ի յսլնութեան ցանկին եւ ի ժողովման տառակոցն եւ ամենայն
 կարգադրելեաց ի վեր ջան ղկարն աշխատեցաւ։ Նաեւ ղմարապետ վարդապետն, որ սակաւ
 ինչ աշխատեցաւ ի սկզբանէ։

Եւ ղմենաստան աշակերտն իմ ղՅովսեփ հեզանդի վարդապետն։ Եւ ընդ նմին կար-
 դաւաւ ղՊետրոս վարդապետն։

Եւ ղնարգեմիս նարարգրել մենաստան աշակերտն իմ ղՍտեփաննոս։ ղԴիսակ-
 եւ ղմարապետ քանի տառն եւ սրբոյ Աւետարանին ծառայոն։ Եւ ղՍտեփանապետն մեր։
 Նաեւ ղծերեանի ծառար Մահաւոր Պետրոս սրտացաւն մեր, եւ ղաշխատաւոր Մահաւոր Ա-
 լիքտանն։

Նաեւ անբաստացի ղպապարտան ղարծաւորսն, ղպապարթի կոչեցաւ հանգուցեալ
 Տէրացու Բարսիկ սրգի Տէրացու Դարբէլին, եւ ղնարարո նորա ղՍտեփան, եւ ղԵրեմիկ
 Միքայէլն։ Նաեւ սոյնն հօր եկար ղանդուցեալ շնորհալի Տէրացու Յովսեփ։

Նաեւ ղանարարի հանգուցեալ Դրիգորի սրգի ղՏէրացու Անանն, որ ի սուէ եւ ի
 ղԻնքի, ջան ղերկու ամս աւելի՝ յերկն աշխատանոց մենագոյն լանդէ, Թէ ի շարեւ ըզ-
 կապարտալ ղԵրեմ եւ Թէ ի ցրուելն, աշխատեալ վաստակեցաւ մինչեւ ցաւարն սրբոյ Մա-
 աննին։

Նաեւ ղմարապարկ եւ ղպապ Սպարակընքի Մահաւորացու Յօհաննէս։ Եւ ղարեմիկ
 Տէրացու Յովսեփ։ Եւ ղմեթքն սոյնն որ զստ ի բարին՝ ղյիշուղք ամենաթ, յիշեցէ Ասա-
 տն ի բարին, Ամէն։

Կիւպինկեան Մասենապարտն

248-1 Նա

ՅԱՆՕԹՔ.

(1) Սրկիրոյ հետարը կը սկսի մօր ամուսնաթիւքով, էջ 721-էն։

(2) Էջ 648-էն նստ հետարը կը շարունակուի մօր Երակայութեամբ՝ 1(ա) և 38(դ).
 սպա կը սկսի Յայիմէ՝ էջ 649։

220

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ԵՆՈՐՀԱԼԻ. ՅԻՍՈՒՍ ՈՐԴԻ. Կ. Պուլիս, գի տպարանի Աստուածատուրի, տը-
պագրի՝ Յովհաննէս, 1748 (աւարտ. 1747), 432 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ Ա

ԳԻՐԲ ՈՐ ԿՈՁԻ ՅԻՍՈՒՍ ՈՐԴԻ:

Արարեալ եւ շարադրեցեալ ի Ներսէսէ Կլայեցւոյ՝ Յոգեմբարտ Հայրապետէ Յեղ-
րօրէ Վկայաբեր Հայոց Կաթողիկոսի:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ Բ

ՏՊԱԳՐԵՑԵԱԼ ի Վճահաւ Հայրապետութեան Սրբոյն էլմիանէն Տեան Ղազարու Սրբա-
դան Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց:

Եւ ի Պատրիարքութեան սրբոյն Երուսաղէմի՝ տեանն Գրիգորի Սրբադան Վարդա-
պէտի:

Ի Կոստանդնուպօլիս քաղաքի:

Հրամանաւ Նորին Սրբազան Պատրիարքի՝ Տեանն Յովորայն Աստուածարան Վար-
դապետի:

Ի Թուին Փրէշին Յիսուսի 1746 Օգոստոսի 21: Եւ ի Հայոց 1185

Ի Տպարանի Աստուածատուրի:

ՅԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Տպոգի եւ Տպի տուոգի:

Ենորհի. եւ ողորմութեամբ ամենակարողին ասուածոյ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն
սրբոյն. եւ բարեխոսութեամբ արազաւան եւ երջանիկ վկային իւրոյ սրբոյն Միստաս, ի
յանդ ելեալ աւարտեցաւ ազուածն Գրքոյս այսորիկ. որ Կոյի՝ Յիսուս Որդի:

Ի վայելումն ուսումնասէր եւ քաղցրամտաւ մաքուր մանկեցոյ եկեղեցւոյ: Ի Տը-
պարանի մականի Աստուածատուրի:

Ի Թուականիս մերում, Հազար Հարիւր իննասուն եւ վեցին՝ Փետրվարի 15:

Արդ՝ որք ասանայք զամ եւ ընթեմաւք շերտեանցն սիրով: Կանա մինչ երգելով
Հրեմիք ի Հոգի եւ ի մարմին՝ բերկրեալ ցնեալի յիշողիք ի Գրեմոսս ք մաքրափայլ ա-
զօթ մեր զաւղպեմ անուշ սորին՝ զպաշտացի հանգստեալ եղբայր Յովհանն արդի զտէրացու
յակօրն. որ իւրով իսկ արդեամբ ետ ապել զամ՝ առ ի յիշտակ Հոգւոյ իւրոյ եւ ծնողաց
խնայ, Հնդ նմին յիշողիք եւ զապով սորին զվերազրեցեալ աստուածատուրի ուրդի՝ զանի-
մառա եւ զյիտեմալ ծառայ մեր զյօաննէս զպիլոս, որ ամենեցունց իմ ծառայ պատրաս-
տական: Եւ մաղթեմ՝ ներումն շնորհել զանեալ սխալանացի ի սմին. զի անսխալ ի զործս
իւր ի Աստուած միայն: Յիշողիք եւ զաշխատաւորն զործարանին՝ զվանեցի զբազիր Ա-
ւէտի ուրդի՝ զտիրացու միութարն ծերունի. եւ զհաղուցեալ եղբայրն իւր զկանտին, Հա-
ւեքս մայլ երախտաւորք մերովք: Յորմէ եւ զուգ լինիլէք յիշեցեալ յաւուր յայանութեան
նորին. Ամէն:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

811-21 ՇԵ

221

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ԵՆՈՐՀԱԼԻ. ՅԻՍՈՒՍ ՈՐԴԻ. Կ. Պուլիս, տպ. Ձեռին Յովհաննէս, 1748, 390 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՏԵԱԹՆ ՆԵՐՍԷՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ անացեալ բաղ մըլեթարութեան, տանն Հայոց
վանն մականացն որ օրհնեն զյիսուս, միշտ յանուն նորա ցնեութեամբ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Ա

Սիրով ծանր՝ սիրազնեայէ օրհնեալ լուսաւորազաւան ուղղափառ ազգը իմ հաս-
յոց զի զաւով իմ սիրահար նախնեաց բանից, եւ տեսանելով զտակաւ եւ գլաճախաժախ բանս
Գրիգորի մաղիստրոսի, կատարեալ փելիստփայի Դնախոսն արքայն Ներսիսի շնորհալուոյ
ըստ մարմնոյ- վաճառոյ աթոն վարկայ՝ զի դասեցի ի կարգ տաղաշափութեան շնորհալ-
ւոյն մերոյ վաճառոյ ի դրեանց իմոց արտահանեալ, ետու հրաման սիրելի որդեւոր մերոյ
աւագաբակաւ տիրացու յահանէս համեստարարոյն ի տպել զոր պարտէջ սիրով ընդու-
նիլ զբան մեծի իմաստասիրին ի վառաւ տատուծոյ եւ յիշել յաղօթս զանարման Պատրիարք
Յակոբոս Արք եպիսկոպոս Նորոյս հոռայ ողջ կալով ի տէր։
Էջ 100-101

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ Բ

Յիշատակարան Տաղի։

Ողորմութեան տատուծոյ, եւ բարեխոսութեամբ ամենօրհնեալ մէջա կուսին մար-
իմաւ տատուածանին, եւ մաղթանօց եւ միջնորդութեամբ արքայն Յովհաննու կարապե-
տին, եւ ամենայն Սրբոց, յանկ եկեալ աւարտեցաւ տաղաշափական զիրքս՝ որ կոչի Յիսուս
որդի յարմարեալ ի ներսիս շնորհալուոյն մերմէ, ի փմանէ շնորհաց հոգւոյն աստուծոյ-
ի Հայրապետութեան արքայն էլմիտնի բարձրագահ աթոռոյն Տեառն Ղազարու արքայան
Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց. եւ ի Պատրիարքութեան արքայն Մուսաղէմի Աստուածա-
կոյի քաղաքին, եւ արքայն Յակոբայ զերտուշակ աթոռոյն, Տեառն Գրիգորի Արհի Բարու-
նապետին։

Եւ ի Պատրիարքութեան կոստանդնու պոլսի մեծի մայրաքաղաքին Տեառն Յակո-
բայ Արք Սպիւրգոսոսի եւ Աստուածարան Կոչեցելոյ։

Արդ՝ որք ընթերցուց զսո՝ եւ վաշիշէ ի քաղցրութենէ սուրին, յիշեալիք ի մա-
քուր յաղթս մեր, զվերայ յիշեցեալ Սրբազան Հայրն մեր զՅակոբ զերեքմանի Բարունա-
պետն, որ բաց ի հրաման տալոյն մեզ ի տպումն երգարման, յաւիւ եւս օրինակ մի ի զըր-
եանցն իւրոց, զբանն Սրբոյն Գրիգորի մաղիստրոսի սրայ հայրական զթուփիւն եղիցի ան-
պակաս ի մէջէ. եւ Աստուածն ամենայնի հաստատ պահեցէ ի յաթոնն իւր ամէն։

Այլ եւ յիշեալիք արեւելցի երկու հարազատ եղբարան զպարօն յահանէսն եւ զմահ-
տանի մեղքարին եւ զմեզան իւրեանց որք մեղքեաւ եղին մեզ ի հալալ արդեանցն իւրեանց,
ի առջման սորին։ Յիշեալիք եւս զանպիտան ծառայս մեր զաղաղաբոյ սորին զյովհաննէսն եւ
զմեզան իմ զմահեալ զաղաքն, եւ զմայրն իմ, եւ զարդեակն իմ զտեախանն, եւ զամենայն
արեւատաւաւ մեր հանդերձ նշնկեցելովք։ Եւ եթէ սխալաւ ինչ զտանիցն ներել մաղթեմ
իմաւս իապութեան, զի եւ Քրիստոս ներեցէ մեզ զթութեամբ իւրով ամէն։

Այլ եւ յիշեալիք զաղաքարգոյն սորին զտիրացու անտանն եւ զմեզան իւր։ Այլ եւ
յիշեալիք զաշխատաւոր զարմարանիս զըռմցի ըստեփաննայի որդի տիրացու յահանէսն եւ
զմեզան իւր։ Այլ եւ յիշեալիք միւս աշխատաւոր զարմարանիս զբրտնաշան եւ ըստմահար
զիսոյեայ սովանցի փշտափոսն եւ զմեզան իւր հանգուցեալ զկարապետն եւ զմայրն իւր եւ
զուրք յիշեալ յիշեալ լիլիք ի քրքստառի տատուծոյ մերմէ ամէն։

Կիւլպենկեան Մատենադարան

811-21 ՇՆ

ԽԱՆՕԹ.

«Յիսու Որդիքի տպակից է, առամմիս անուամբերքով եւ 1-104 էպիպոլաքեամբ՝
Գրիգոր Մագիստրոսի «Տաղաշափութեամբ»։ Երկու գիրքերը աւերի մէջ յիշատակարան։ Ամ-
առնաբերքն է (գնդիմ թուարի վրայ տպուած)։ «ԵՏԱՂԱՍԱՍՈՒԹԻԻԻՆ Գրիգորի Մագիստրոսի
ձեւաբան եւ ազգապատ վարդապետի։ Ի Յամի Տեառն 1746. եւ ի քալեպանութեան Հայոց
ազգե. Տաւառեան Դպրատանի։ Ի տպարանի յնիմ յապետման»։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՆԱՏԵՐ. ԳԻՐԻՔ ՈՐ ԿՈՉԻ ՈՍԿԵՓՈՐԻԿ։ Կ. Պոլիս, տպ. Աբրահամ Գալբի,
1746, 592 էջ։

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐԲ ՈՐ ԿՈՁԻ ՈՍԿԷՓՈՐԻԿ:

Արարեալ սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Տաթևացւոյն եօթնալոյս Վարդապետի:
 Ի Հայրապետութեան տեսնել Ղազարու արքայան Կաթողիկոսին: Եւ ի պատրիարք-
 քութեան սրբոյն երուսաղէմի եւ կոստանդնու պօլսոյ տեսնել Գրիգորի եւ տեսնել Յակոբայ
 տառուածարան Վարդապետացն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Տպեցման սուրբ Մատենմիս:

Փառք...

...Եղև աւարտ զբոյս ի քննել թուին. ի յունվարի ա: Ի Հայրապետութեան սրբոյն
 էլմիածնի՝ տեսնել Ղազարու գերբնախի Կաթողիկոսին: Եւ ի պատրիարքութեան սուրբ ե-
 րուսաղէմի եւ կոստանդնու պօլսոյ՝ տեսնել Գրիգորի եւ տեսնել Յակոբայ սրբապետ վարդա-
 պետացն:

Ի աղարանի Արարւած զգրի:

Արդեամբք եւ ծախիւք զազատոյն նուիրակ զափառել Գէորգ վարդապետին եւ ժաւ-
 տեօք Ծաննադարին. եւ սրբ Հանգիպիք յամա միով Հայր մերի յիշելիք գծնողն սոցին:

Հարմարող ցանկին՝ եւ զարքազրդ զբոյս զախրացու Մարտիրոսն. եւ զարքեանի
 իւր զԱւրորէն: Նաեւ զաշխատաւորս զարծարանին զախրացու Անտոնն եւ զախրացու իգնատ-
 իտն. յիշողք յիշակ ինքիք ամէն:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

230-154 Տա

223

ՅԱԿՈԲ ՊՏՐԲ. ՆԱԼԵԱՆ. ԳՐԲՈՒԿ ՀՈԳԵՇԱՀ: Կ. Պուլս, աղ. 222ին Յովհաննէս, 1746.
 ԴԵ ԷԷ.

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳՐԲԿՈՒՍ ԿՈՁԵՑԵԱԼ ՀՈԳԵՇԱՀ: յերկուց ճառից Սրբոյն Յովհաննէս Ոսկերեանին յԱնդր-
 իանդեայ զբոյս յերբորդ, եւ ի չորրորդ ճառիցն ոտանաւորեալ ի Յակոբ Պատրիարքէ կոս-
 տանդնուպօլսոյ. ի շաւ եւ յօգուտ կատարելութեան կենաց ցանկացողաց: ապեցեալ արդ-
 եամբք Հայրապետին Տիրացու Գառար սերտասանն զգրի մեծ Ամուհայ կուլպէնլոյ:

Ի Հայրապետութեան Սրբոյն էլմիածնի Տեսնել Ղազարու մեծի Կաթողիկոսին. եւ ի
 Պատրիարքութեան Սրբոյն Երուսաղէմի, Տեսնել Գրիգորի Առաքինազարդ Պատրիարքի: Ի
 Թուին Հայոց քննել. Դեկտեմբերի (ԺԴ):

Ի ապարանի շէշին յովհաննէսին:

ՃԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Աւ ըմբերքօզմ Պատմաւ իրաւական տետրակիս

...Շարադրեցաւ Արքեամբ յարգորդի սարին. Հայրապետին Գառար սերտասանն
 ցաւազար Դարիք: (քննող) Փառավարի (ա) ի Սր Առաքինազարին, ի Պատրիարքարանի մերում:
 (ԷԷ 40)

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

320-14 Ոս

ԽԱՆՈԹ.

ԷԷ 41-էն կը սկսի չափածայ իրաւականմանքու շարք մը:

224

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՁԻ ԺՈՂՈՎԱՅՈՒՆ: Կ. Պուլիս, ապարան Առաւելանուր Կոստանդնուպոլսեցի,
սպարաբէլ՝ Յովհաննէս Դպիր, 1747, ՆՂԲ (492) էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՁԻ ԺՈՂՈՎԱՅՈՒՆ:

Այնպէս Գրգոյս՝ Նախ հառէ զպատմութենէ Նախաւորն մերոյ Ազատայ եւ Եւայի: եւ
Հասեալէն զայլ Նախաւորն սրբոյ: Նաեւ զՏեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ: Այլեւ
զոն ի սմա Քարսղէ պիտանցուց՝ Առացեալ ի սրբոյ Վարդապետաց Հեշտ շարդարութեամբ
ի յօգուտ պարգաւտաց:

Եւ Տպարեցեալ ի Հայրապետութեան Տեառն Ղազարոս Սրբազան Կաթողիկոսի ա-
մենայն Հայոց: Եւ ի Պատրիարքութեան սուրբ Աթոռոցն երկուց՝ Երուսաղէմի եւ Կոստանդ-
նուպոլսոյ՝ Տեառն Գրգորի եւ Տեառն Յակոբոյ Սրբազան եւ Առաւելանուր Վարդապետացն:
Ի Թուին ձեզզ: Փետրվարի ծգ: Ի ապարանի մահանի առաւելանուրի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Փառք...

...Որ զերկարոյ զօրութեամբ եւ ամենայնոյ յաջողութեամբն իւրով ի մեռն
յարեխոսութեան արազանս եւ երկնիկ վկային իւրոյ սրբոն Միտասոյ՝ եւ կարողութիւն
մեզ հաւատարմոց Տղել եւ առ երբ Հանկ զբացցալուր զէրջ զայս: որ կոչի ժՈՂՈՎԱՅՈՒՆ:

Առացեալ ի սրբոյ Վարդապետաց պարգաւտէ շարդարութեամբ, սակս Հեշտ եւ
զիւրաւ Հոռիանալոյ միամիտ եղբարց ժողովրդականաց: Նաեւ ի շահ եւ յօգուտ Հոգւոց եւ
մարմնաց ընթերցուէր եւ անկեղբոյ վարելոյ ամենաց Հաւատացելոց ի տէր մեր Յիսուս
Քրիստոս: Ի Տպարանի մահանի առաւելանուրի սրբոյ յունանիս զղբ՝ մերումզ ծա-
ռայի:

Արգ՝ որք տիրով ըստացեալ ընթեռնոյ զսո ընթեռնապետութեամբ՝ յիշեալէր զպա-
հառ արպեցման սարին ի Քրիստոս: Ինքուժ ընդհեղով գտեցեալ զբարեխալցին ի սմա, զի
անխաւ առաւելմ է միայն:

Այլեւ Յիշեալէր զհարազատ Հին աշխատարան զարծարանիս զվանեցի տիրացու
ժեթթան ծերանի, եւ զհանգուցեալ եղբարն իւր զվանին:

Եւ այն որ առան է ի աւար բարեաց՝ ի զալլատանն իւրում եւ յարգայութեան՝
առհասարակ սպրմեցի: Ամէն:

Կիւպէնկեան Մասնագրան

230-155 Ժ

225

ՅԱԿՈԲ ՊՏՐՔ. ՆԱԼԵԱՆ. ԳԻՐՔ ԿՈՁԵՑԵԱԼ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ: Կ. Պուլիս, ապ. Սարգիս
եւ Միքայէլ Սերաստացիներ, 1747, 429 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԳԻՐՔ ԿՈՁԵՑԵԱԼ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆԵԼԻ:

Շարադրեալ աշխարհաբառ ունի ի Յակոբ վարդապետէ, Նարեկեան Պատրիարքէ
Կոստանդնուպոլսոյ: Եւ ապեցեալ երկրորդապէս:

Ի Հայրապետութեան տեսն Ղազարոս սրբոյ էջմանի սրբապետիկապար Կաթո-
ղիկոսի ամենայն Հայոց: եւ ի Պատրիարքութեան սրբոյ Երուսաղէմի Տեառն Գրգորի, Սը-
րբէանկեանց մեծի Վարդապետի յԱմի Տեառն. 1747:

Եւ Հայոց ձեզզ, Մարտի Ա եւ Ապրիլեալ յունիսի Գ:

Ի Տպարանի սարգիս եւ միքայէլ սերաստան զպրաց ի կոստանդնուպոլսոյ:

ԹԻՇԱՏԱՅԱՐԱՆ

Յիշատկարամ:

Փառք...

...Որ եւս կարողութիւն յաւարտ հասնելի փոքր եւ մեծ պարտեղիս, եւ ծաղկաւէտ բուրսոստանիս որոյ պարունակեալքն հարկաւորք են ուսման առ ի փրկութիւն:

Զոր շարադրեալ էր զսա Յակոբ Աբէ եպիսկոպոսն. նարզկենի Պատրիարք Յակոբ Աստուածաբան վարդապետն, հոգեւոր Բռնն տեսնն վարդապետ մեծի վարժապետին ուժըր-տալու Երկրորդին Միաբողոյս հոգեւոր վարդապետի, եւ փոխանորդն սրբոյ երուսաղէմի երեք երանեան Պատրիարքի. Տեսնն Գրիգորի Հրեշտակահարն մեծի վարժապետին եւ տնօրէն-հապէս կաթնասուն աշակերան Տեսնն Յահաննէիս որոտընդոստ Աստուածաբանութեան իշ-խանի, եւ Պատրիարքի կոստանդնու պոլսոյ հանգուցեալ առ Քրիստոս:

Որ առ ի յոգևաւ ազգիս մերոյ շարադրեաց զսա աշխարհաբառ ոճիւ. եւ ես մեզ հրաման ի ապել մեղադարաւ զարքել նարզիս եւ մէջայել զպրաց սերտասեանց, հարկեց-մամբ երկրորդի ապեցման. Տեսնն Գրիգորի սրբոյ եւ մեծի Պատրիարքին սրբոյ երուսա-ղէմի. սրոյ եւ արդեամբքն երկրորդապէս ապեցաւ: Ի խնդրոյ տեսնն Յարութեան Աբէ ե-պիսկոպոսի. շարադրողի համեմազ եւ համշխրակ հոգեկից եզբորն շարադրողի գրգոյս:

Աբէ սրբ տանուք զսա ստանալով եւ վախի՛ւք, յիշեցէ՛ք զամենաթ վերադրեալսն եւ զմեզ ծնողքս հանգերձ. նաեւ զգործունեայս գործարանին մերոյ զսիրացու յօաննէնն որ զկապարեալսն շարէ եւ ջրէ, եւ զաշակերացի տիրացու սէֆէրն մրտաւոր եւ ապաղարկ: Եւ զուր յիշուիք լի՛ւիք ի Քրիստոսն: Ամէն

Կեչուկնեկան Մասնապարտն

238 Յ

226

ԱՌՏՈՒՎԻԿՈՍ ԱՖԵԼԻՆ ԵՊՍ. ՈՒՂՂ ԵՒ ԾՈՒԾ ԱՍՏՈՒԱՆԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, Թրգմ. Պետրոս Վրդ. Թէֆլիսեցի: Վնենիկ, ապ. Անտոն Պոսթոլ, 1748, 838 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՈՒՂՂ ԵՒ ԾՈՒԾ ԱՍՏՈՒԱՆԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ Ըստ սուհմանաբան Աստուածաշունչ գը-րոց, եւ սրբազան Ժողովոյց, նաեւ ըստ հանայեց հարց եւ վարդապետաց մեկնարանեալ:

Ետեւ իւրաքանչիւր ինչ՝ որ կամ առ ի իմանալ ըզխորհուրդս հաւատոյ ճշմար-տութեամբ եւ ուղղութեամբ, եւ առ ի յամենայն ժուրութեանց բաժանել, կամ առ ի ըստ արժանւոյն կատարել եւ մատակարարել զխորհուրդս եկեղեցւոյ, կամ առ ի Բաղդէ զմարդո-կային զորոն ըստ աստուածային օրինաց՝ նկատել կարէ, գիւրին եւ համառօտ կերպիւ մեկնի:

Շարադրեալ ի Լուսավիգոս Աբելին եպիսկոպոսն եւ աստուածաբան վարդապետէ փարիզեցւոյ, ի զաղմատացուց լիզու:

Եւ Թարգմանութեամբ ի լոյս ածեալ ի Հայոց բարբառ աշխատութեամբ եւ ջանիւք ուսման Հանգուցեալ Թիֆլիզեցի Պետրոս Վարդապետի:

Ընչիւք եւ ծախիւք Սահմանի Պարոն Պետրոսի որդի Աղնւածամեծաբ եւ բարե-պաշտ Սահմանի Պարոն Մկրտչին:

Իսկ սրբաբանութեամբ, եւ իբր նորոգ Թարգմանութեամբ Գ. Մ. Վ. Կ.

Ի Վնենիկ. Յամի Տեսնն 1748: Ի Տպարանի Անտոնի Պոսթոլի.

Հրամանաւ մեծաւորաց:

ԹԻՇԱՏԱՅԱՐԱՆ

Առ մերազնեայ բռնաւորս:

...Վարդաբանն հարկաւոր երեւեալ տեսել մտերմ գտան ազգիս ի խորժուրդ բարեաց տպաբանութեան սորին՝ երկոքին բարեհամբաւ: Եւ երախտաւոր անմիջեք Դաղա-բողու Գերարդելի Նիշալ վարդապետն Գաղաապոյի, եւ Սահմանի Պետրոսի որդի Մկր-տին Կոստանդնուպոլսեցի:

Քանզի է թառախորդի վերադարձի Գերարդիէն Եղիաճ Վարդապետին է ետվապար-
փակ, ըրժախաշ, տիեզերահաշակ, աշխարհախումբ, աջահաշին, բազմաբանակ, մարդախիտ,
ամենահարուստ, մենազոր, բարեկարգ, եւ իրաւադատ վնէժ քաղաքի ժողովրդին Հայոց,
որ եւ ունէր զմեռագիր օրինակէ բարոյականութեան տառերիկ, կամ եղեակ եւ նոյն վե-
րոյգեակ Պարսի Մկրտչին առաւ ապագան զսա իւրովն արդեամբ է լուսաւորութիւն ազգին
իւրոյ՝ ինքրեաց է նմանէ զհրաման, եւ զօրինակ զրոյն է զորք ապագրութեան առ ոք իւրե-
զիբ բարեաց ոչ զլացեալ եւ նորա՝ ստորագրեալ վկայեաց վասն զրոյն, որով եղեալ հրա-
ման ապագրութեան եւ է մենաւորացն տեղւոյն՝ շնորհեաց զմեռագիր օրինակին իւրոյ Պա-
րսի Մկրտչին է զնել է զորք ապագրութեան։ ...Արդ՝ որք հանդիպէք ուրեմն վայելմամբ
եւ ընթերցմամբ զորքնոյ տառերիկ, իշխելիք զհոգի հանդուցեալ Պարսի Պետրոսի հօր նո-
րա, եւ զհոգի հանդուցեալ Եղիսարէթի մօրն նորա է հաճոյականս ձեր յաղթութ. զի եւ
զուգ յիշեալ լիլիք է տեսնել տառուծոյ, որ է օրհնեալ յաւիտեանս Ամէն։

Կիւլպինկան Մասենագարան

230-156 Աբ

227

ՅՈՎԻԹ ՎԱՆԱԿԱՆ. ՔԱՀԱՆԱՅ ՀԱՄԲԱԿԱՆՈՅՆ, Թրգմ. Աթանաս Վրդ. Կ. Պալեսթինայի Տաշի
Սիմոնեան, Վենետիկ, ապ. Անտոն Պօթուլի, 1748, 7 լւ. + 126 = 133 էջ։

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՔԱՀԱՆԱՅ ՀԱՄԲԱԿԱՆՈՅՆ, առ է յօդուս մեանագաց։ Կամ Համառոտ կերպ՝ Եկատունն.
եւ կրթութիւն առ է զօրացուցանել զհոգեվարս։

Ի իրաւա Նորավարք Քանանայից։

Առաքեալ է Հայր Յովնէփայ վանական Կրօնաւորէ։

Իսկ թարգմանութեամբ է լոյս տեսեալ է Աթանաս Վարդապետէ Կոստանդնուպոլ-
սեցոյ տաշի Սիմոնեան։

Երեւելիք եւ արդեամբք ուսման Աղիւսարարոյ եւ Բարեպաշտ Էրեմեանդի է փառս

Աստուծոյ։

Ի վնէժակի. Յամբ Տեառն 1748։ Ի Տպարանի Անտոնի Պօթուլի.

Հրամանաւ մեծաւորաց։

ԱՆՇԱՏԱԿԱՆԱՆ

Զուեթի։

Կիւլպինկան Մասենագարան

241 Յ

228

ՏՕՄԱՐ, Վենետիկ, Հրա. Սարգիս Արքեպ. Կոստանդնուպոլսեցի, ապ. Անտոն Պօթուլի,
1748, 96 + 48 + 72 = 216 էջ։

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ Ա

ՆԱԽ. ՊԱՐՈՒՆԱԿԻ ՈՍՏ ԵՐԶԱՆԻ Ժառնեանոր՝ Տարեկան զեկօցմանց, Եւ ապա՝ Համա-
մայնութիւն Հեղեանեակ Ամսոյ. Այսիւքն՝ Հոռոմայեցոց. Աղաքիայի. Հայոց. եւ Տաճկաց։
Թօրինեցեալ է Մատթէոս, եւ է Հուկաա Գաբաց Վանանդեցոց։
Երկրորդ. Եւսեւ առակցի Համառոտութիւն Տօմարին Հոռոմայեցոց, արաբ. հասարա-
կաբար վարի այժմ Աղաւ Հայոց։
Որք վերստին Տպագրեցեալք եղեն Զանիւ Սարգիս Արք. եպիսկոպոսի Կոստանդնու-
պոլսեցոյ։
Յամբ Տեառն. 1748. է Յուլիսի. 20։ Եւ է Հայոց. ռեզէ։

Սրբորդ. յաւելեալ լինի ի վերջն՝ Գրգուկ իմն վասն նախաստեմանութեան, Սրբոյն
Թովայի Հրեշտակական Վարդապետի, որ ըստ խնդրոյ իմ Թարգմանեցեալ եղև ի Ղուկասու
վարդապետէ:

Ի Վէնէտիկ: Ի Տպարանի Անտոնի Պոսթոլի:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ Բ

ՏՕՄԱՐ ԿԱՐՁԱՌՈՑ Այսինքն Համառուութիւն Հեոյ Տօմարին Հոսմայեցոյ, որով հասա-
բակարար վարի ազգս Հայոց:

Շարակարգեցեալ դիւրին սեխ ի յօգուտ պարզամտաց, Ի Գերյարգելի Մխիթարոյ
Վարդապետէ սերտառացոյ Արբայ Հայր կոչեցելոյ:

Յամի Տեառն 1733.

Տպարգեցեալ ի Վէնէտիկ: Ի տպարանի Անտոնի Պոսթոլի:

Հրատեսաւ ժեմաւորաց:

ՍՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ Գ

ՀԱՄԱՌՈՑ ԳՐԳՈՒԿ ԻՄՆ. Վասն նախաստեմանութեան, զոր աբար ըստ խնդրոյ սմանց բա-
նասիրաց, Սուրբն Թովաս առնինացի, որ եւ սոյն Հրեշտակական Վարդապետ:

Որ եւ ըստ խնդրոյ իմ Թարգմանեցեալ եղև. ի Ղուկասու վարդապետէ խարրե-
թացոյ, ի Կոստանդնուպոլիս:

Բայց այժմ ըստ անորինման Տեառն, Տպարգեցեալ եղև յարժարադրութեամբ. ի
փառս Առաւելոյ, եւ ի յօգուտ բանասիրաց Աղդի ժնրոյ:

Ի Վէնէտիկ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ձուռի:

Կիւլպինկեան Մասնադարան

264.1

1748

ԵԱՆՕԹ.

Որք մնացաւ գիրքեր իւր պարունակէ, առանձին առումներով: (ա) Մատթեոս
եւ Ղուկաս վանանդեցիներու ճօմարքը, (բ) Մխիթար վրդ. Սեբաստացիի ճօմար Կար-
նառութի (գրուած 1733-ին) եւ (գ) Ս. Թովմա Ամուլիանցիի Վասն Նախաստեմանութեան
գործը: Այս երեքստեանն ձանդգնուած է շտապով տնօրէնուի:

229

ՍԱՀՄՈՍ: Հրա. Սարգիս Արքեպ. Կոստանդնուպոլսեցի: Վենետիկ, ապ. Անտոնի Պոսթոլի,
1748, 372 + 48 = 420 էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՍԱՀՄՈՍ ԴԱԻԹԻ

Տպեցեալ աշխատութեամբ Սարգիս Արքեպիսկոպոսի Կոստանդնուպոլսեցոյ,
ի Հայրապետութեան Հայոց Տեառն Ղազարու: Յամի. 1748: Ի մայիսի 2: Ի Վէնէ-
տիկ: Ի տպարանի Անտոնի Պոսթոլի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ձուռի:

Կիւլպինկեան Մասնադարան

223.2 Սա

WILSON.

Նոյն զինքին հետ սպուսեռ ու կազմուսեռ է Միխիթար վրդ. Սեբաստացիի «Տօմար հարմատուցը, պարտադրուսեռ 1738-ին: Անուամբարքեքն է. «ՏՕՄԱՐ ԿԱՐԶԱՌՈՒՑ Այսինքն՝
Համաժառանգութիւն հնոյ Յատարին Հոսմայնցեալ, որով հասարակարար վարի ազգս Հայոց: Ծա-
րակարգեցեալ զիւրին ռհիւ ի յօգուտ պարզեցուց, ի Գնորդարքին Միխիթարով վարդապե-
տն սեբաստացեալ Սրբոյ Հայր իշխեցեալ: Ծամի Տնուս 1733: Տպագրեցեալ ի վիճեակին, ի
նպարամին Անդօնի Փօռօքի: Հայրամանւ. մեծառնուս: Ունի տասնհինգ Էպակապիտանք (1-48):

230

Մ. ՆՐԱՆՁԻՍԿԱՆ ՍԱԼԱՋԱՏԻ. ՆՐԱՄՈՒՄԸ ԱՔ ՋԵՐՄԵԱՆԻ ԿԵԱՆԸ: ԹՐԳՄ. ԴՈՒԿԱՆ
ՎՐԴ. ԽՐԲԵՐԵՋԻ, ՎԵՆԵԿԻ, ՀՐԵ. ՍՈՐԴԵՐ ԱՔԵԿՈ. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՎՍԿԻ, ԽՂ. ԱՆՏՈՆԻ
ԳՈՐԺՈՒ, 1748, 14 լ. + 431 = 445 էջ:

ԻԼՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ ԱՄ ԶԵՐՄԵԹԱՆԴ ԿԵԱՆՆԷ: ՍՐԴՈՒԹ ԶԻՆԻՏԻՍԿՈՒԹ ՍՈՒԿԱԿԱԼՈՂ:

Բարձրանեցաւ ի Տալիսանէ ի Հայո: ք Ղուկասու Վարդապետէ խորհրդացոյ:
Բարձրաբարեցեալ, եւ Տպագրութեամբ ի լոյս անեցեալ ի Սարգսէ Աբբե եպիսկո-
պոսէ Կոստանդինու պոյսեցալ:

Ի Հայրապետանութեան Տեանն Ղազարու Հայոց Կաթողիկոսի:

Ի Վենետիկ: Յամի Տեպոն. 1748: Ի Ժաքարի. 12: Ի Տպարանի Անտոնի Գոթֆոլի:

Հրամանեալ: Յիծառաբարադ:

ԳԻՇԱՏԱԿԱՆՈՒՆ

Վերոնկապում էր ինձ, եւ յիշատակարան առ բանասէր ամօինս Ազգի մերոյ :

Ի Չեռն անհան բարեգիւրքեան Տեան, յանկ ելեալ եղեբեցաւ ապագայումն հռչակելու սոյն զրգոյր, ի օգուտ առաքինոսոյր անհնայ ծերութեից: Կանս զի մինչ ի և ի բընձին իմ ի հաստատեալութիւն. առեմա՛յն ի Թարգմանիկն սորին, ըստ ինքզոյր չորն իմոյ՝ հռչակեալսր արեի ի անբ հանգիւցտոյ, ցահկացոյ, եւ ջնախացոյ եղէ ապագայութեան սորին եւ այս ապագա՛ յայտ լանհաւա գոլոյն սա այն քուս, սբ ցահկան յառախեալ յառեալ հաւան, եւ ի ղերմարանդակն զարգացանս, թէ կեկեղեցանեալ իցին, եւ թէ աշխարհաւահանք. զի ըստ ամենայն ամենեցուն ծառայ: Եւ մինչ գտաւարեալին իմ զառեալսր անդ, եւս ի ապագայն զսարպէս Թարգմանեցաւ զերեսն. այնա լուս լեալ յազալ հանի, եւ մարմոցնի բաց մինչ զէպ եկել ինձ, ժամանակ ինչ նշեկեանալ յայտնիկ կողմուս, եւ հետեանս ի սբբախոյ արդէ իմմէ, հասն. ի ցարպայոյ նոցա զրան սեանս: Տակաւնի սա ի վնարայն զհարկն զառեալն իմոյ, ձեռնամուծի եղէ նախապէս ըստ կարեաց իմոյ, ապագայն զգերագոյնցարդն զգերս օրինակաց, եւ նմանութեաց. որ զսա գոլոյն ինձապէս զըտմ, այնա հռչակ թէ մինչեւ ցարժեւ կարալ հաստիկ ապագայութեան նորին ցառ կեն: Սակայն ի խնդրին յինչեւ բարեբարոյնք ամեն ստեղծանեալ, զապագայումն սոյն ներկայ զրգոյր. իտե՛ կոյն արծարեալ արքինցաւ յիս վաղեմնի անկմունքն Երեւոյնեալ: Որոյ մտան թողեալ սա ժամանակ իմ զինչ զգերս օրինակաց, սկսայ յառաջացուցանիկ զսոյն անուս աշխատանքս: Եւս ապագայումն փափաքանայ իմոյ, եւ այլալ ծառայեալ Տեան:

Քեանք, ի բառաբանությունը գրեցաւ զայն. Եւ ի սրբազրեւն
... Եւ սրբան առ աշխարհութիւն իմ, զոր կրեցի ի յարմարաբարեւն եւ ի սրբազրեւն
զստ (սրբան եւ կարելին էր) ի պէտէն սոխառանց. Թէ բառեցի, Թէ շարադարձութեանց, Թէ
իմացտուանց, եւ Թէ ի յաման սեղիտ պսկիտ միացելոց յանճարոգեւն Բարդուղիմէոսի. զայն
ի փառս իւր Համբարձեցի ահր, եւ աղօթիւք որոյն իմն զորոտեացի: Եւ Թէպէտ զհաւան իսկ,
զի ի բազում ուրեք զստեան նստաւ աստ աւելորդութեանք, եւ պակասութեանք ստաւք. զայնս
իմն, եւ միայնակութեան իմոյ չնորէլ աղաշին, զի ի վրիպեւնին աւաց պատահին ախք:
Վասն զի ի որդարեւն զհաւանիթեանն շարաւանս աղապարարաց, որք են անմահաւոց իզոյր իմն
Վասն զի ի որդարեւն զհաւանիթեանն շարաւանս աղապարարաց, որք են անմահաւոց իզոյր իմն
... մինն ընթիւնեաւոց զստան աստակաւ բառեցին, եւ ոչ սրպէս զմանկեւնս զորութեանք ստա-
ւորին, այնտ բազում աստեք վրիպեալք զաստեւն յայնց մեղոց:

Վերջապահ. ապալեմ գրառմիսն ընթերցասիրք, առ ի ընթերցողի դաս ոչ միայն
եւ նի տեսանալ գիտաւորութեամբ, առ ի գիտել եւ իմանալ միայն, այլ նաեւ գործնական-
նաւ, առ ի աշխատել եւ շննալ ստացման կատարելաւ առաքինութեան, եւ յերմեանդ կե-

նայ. որովհետեւ ըստ սահմանի պատանի, ոստի առաքինութեան ոչ կարէ ծաղկիլ թարց աշխատութեան: Եւ մինչ օգտիցիք ի ամանէ զհոգեւոր պտուղս, առ Տէր յիշման արժանի համարեալիք զհոգեւոր և զմարմնաւոր ծնօղն իմ, նաեւ զիս ղյետեանալս ի յերամտ բանասիրաց:

որ եմ պատրաստակամ ծառայ
բարեպաշտութեան Յերուս

Սարգիս Վարդապետ, եւ Աբէ եպիսկոպոս
Կոստանդնուպոլսեցի:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

248 Ձբ

231

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏԻՐ. Կ. Պոլիս, ապ. Մարտիրոս Դպիր, 1748, Խ (40) էջ:

ԱՆՈՒԱՆԱԹԵՐԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏԻՐ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏԱՐԱՆՔԻ ԸՍՏ ԱՐԱՐԴԱՆՔԻԱՆ ԾԿԵԿԵԿԱՅԻ ՀԱՅՈՍԱՆԻԿԱՅԻ.

Տպագրեցեալ ի Հայրապետութեան Սրբոյ Աթոռոյի էլմիտնի Տեառն Ղազարու Սրբազան Կաթողիկոսին Հանուրց Հայկազունեայ:

Ի Թափանաութեան Արամեան ոմղէ: (Յաճեառն Յուսիս. իզ):

Իսկ ի Թուր ֓րկիլն. (1748):

Ի Կոստանդնու պոլիս՝ ի ապրանի Մարտիրոս դպրի:

ԹԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յիշատակարան Գրքոյն:

Ի Վախճանի աստուածային պատարագամասոյց սուրբ Տեառնակիս աշուրի՝ մասուցուք Ամենակարգին աստուծոյ փառս եւ զանութիւնս:

Որ ետ մեզ նուստս ծառայիցս իւրոյ՝ ապել եւ ի կտաար հասուցանել զսուրբ Գիրքս զայս, որ կուի Խորհրդատեար:

Որով ի մեռն սրբազան Քառանայից՝ աստուածային կտաարի իորհուրդ:

Ի պատրիարքութեան Սրբոյ Երուսաղէմայ եւ Կոստանդնու պոլսոյ Տեառն Գրիգորի եւ Տեառն Յակոբայ Արղիւնարար Բանիրուն եւ Աստուածարան Վարդապետաց:

Արդ՝ աղաչեմք զհոգեւոր եւ զսրբազան հարազ մեր. զի ի ստանալն եւ ի վայելելն զսա, Յիւնցէ՛ք զհանդուցեալ ծնօղն իմ ի ջրիտառս զմահեալ Սարգիսն. եւ զմայրն իմ ըզհոփսիւմէն. եւ զեղբայրն իմ զԳէորգն, եւ զայլն ամենայն:

Վերջապէս յիւնցէ՛ք եւ զմատակարար զործոյս զանպիտան ծառայոս մեր զՄարտիրոս դպիրս:

Այլ եւ զորդեալն իմ զԱսող եւ զԵրուզ դրոցս եւ զպողոս օրորի զտէրացս Սեբասիոն:

Կիւլպէնկեան Մատենադարան

264-5

1748

Կազմեց՝ Ա. Գ.

(Շաք. 14)